

РОЗДІЛ 3
ПОЧАТКОВА ОСВІТА В УМОВАХ УПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

УДК 373.3.015.31-053.5(477)

Барчій М. С.
старший викладач,
Мукачівський державний університет

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В
УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Мета Нової української школи сформувати цілісну особистість, яка б була всебічно розвинена і здатна до критичного мислення. Крім того, це має бути патріот і інноватор, з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини, здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, учитися впродовж життя [2].

Одне із головних завдань освітньо-виховного процесу у школі є формування самостійної, творчо мислячої особистості учня початкової школи та розвиток його здібностей, творчої активності. У Державному стандарті початкової загальної освіти вказано, що формування творчих здібностей молодших школярів реалізується при вивченні всіх навчальних дисциплін. Дослідженням проблеми творчості у вітчизняній психології й педагогіці займалися такі вчені: В. Андреев, Г. Балл, Д. Богоявленська, М. Лейтес, О. Лук, Я. Пономарьов, Г. Костюк, М. Холодна, О. Кульчицька та ін. Питання творчості, творчих здібностей і творчої діяльності завжди були й залишаються в центрі уваги багатьох учених як вітчизняних, так і зарубіжних наукових шкіл.

Сучасне покоління потребує школу, яка буде для них сучасною і сприятиме їх соціалізації та формуванню творчої активності. Саме тому, освітня реформа, покликана задовольнити усі запити нового покоління, потребує перш за все нового змісту освіти, заснованого на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві. Педагогіка повинна ґрунтуватися на партнерстві між учнем, учителем і батьками. Уся система освіти повинна орієнтуватися на потреби учня в освітньому процесі. У шкільній системі повинен працювати умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно. Нова структура школи повинна давати дітям змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя. Крім того, сучасне освітнє середовище забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу [2].

Навчання для молодшого школяра – провідна діяльність. У школі він здобуває не лише нові знання та вміння, а й певний соціальний статус. Змінюються інтереси, цінності дитини, цілковито змінюється спосіб її життя. Початкова школа повинна розвивати у дітей інтерес до свого внутрішнього світу, закладати основи особистісного самовизначення, забезпечувати школяра молодшого шкільного віку можливістю критично осмислювати і відбирати те, що пропонує соціум. У результаті такої співпраці вихователя і вихованця відбувається перетворення соціального досвіду на якість особистості вихованця.

Сучасні науковці виокремлюють такі головні ознаки навчальної діяльності, які, на нашу думку, особливо сприяють формуванню творчих здібностей та творчої активності молодших школярів: розвиток потреб і

мотивів, розвиток теоретичного мислення, діяльність, спрямована на зміну себе.

Одним із важливих завдань педагога є забезпечення формування творчої особистості в процесі навчальної діяльності. М. Савчин наголошує, що цього можна досягти, стимулюючи школярів до експериментування, якому властиві перетворення уявлень, образів, понять, реальних предметів; розкриття нових властивостей об'єктів; нових запитань, складніших перетворень, які породжені новими знаннями, отриманими під час експерименту [4].

Оскільки важливим для успішної навчальної діяльності є власна діяльність школяра, то концепція Нової української школи спрямована на широке застосування методів викладання, заснованих на співпраці (ігри, проекти – соціальні, дослідницькі, експерименти, групові завдання тощо); залучення учнів до спільної діяльності, що сприятиме їхній соціалізації та успішному перейманню суспільного досвіду.

Аналіз наукової літератури вказує на значний інтерес вчених та педагогів-практиків до феномену творчої активності, однак підходи до його інтерпретації є різними. Так, творчу активність молодшого школяра розглядають як *мобілізацію його інтелектуальних, вольових і фізичних сил* на створення в процесі навчання нового продукту, що відрізняється від відомих йому раніше (Т. Волобуєва); як *інтегральну якість*, яка складається з цілого комплексу емоційних, інтелектуальних, характерологічних особливостей, які дають людині змогу творити у будь-якому виді людської діяльності (С. Діденко); як *цілісну якість особистості*, яка спрямована на перетворення діяльності та визначає зрілість особистості, її моральну позицію, високий рівень загальної культури тощо (Н. Біла) [3].

Творчу активність необхідно розглядати у єдності двох сторін. Перша (пов'язана з поняттям «творчість») – комплекс якостей і властивостей особистості, який сприяє повній реалізації її творчого потенціалу і виражається в оригінальному, своєрідному мисленні й емоційності. Друга (пов'язана з поняттям «активність») – ініціативність, енергійність, самостійність творчих дій і поведінки, мотивом яких служить потреба у самореалізації. Зважаючи на загальноприйнятну психолого-педагогічну думку та власний досвід, творчу активність тлумачимо як найвищий рівень пізнавальної активності особистості, що виражається у здатності активізувати свої природні задатки і здібності, вмінні нестандартно мислити, генерувати ідеї за умови відповідної мотивації та високого розвитку психічних процесів.

Формування творчої активності молодших школярів буде успішним за дотримання таких підходів до навчання, як: компетентнісний, діяльнісний та особистісний.

У Концепції НУШ представлено коментар щодо особливостей організації освітнього процесу в школі I ступеню згідно з новою структурою. Так, в початковій школі виділено два цикли навчання: перший – адаптаційно-ігровий (1-2 класи); другий – основний (3-4 класи). Метою першого циклу навчання, відповідно до його назви, буде природне входження дитини в шкільне життя, послідовна адаптація до нового середовища. До особливостей цього циклу

- віднесено такі:
- навчальні завдання і час на їхнє виконання будуть визначатися відповідно до (із урахуванням) індивідуальних особливостей школярів;
  - навчальний матеріал можна буде інтегрувати в змісті споріднених предметів або вводити до складу предметів у вигляді модулів;
  - обсяг домашніх завдань буде обмежено;
  - навчання буде організовано через діяльність, ігровими методами як у класі, так і поза його межами;
  - учитель матиме свободу вибору (створення) навчальних програм у межах стандарту освіти;
  - буде запроваджено описове формувальне оцінювання, традиційних оцінок не буде; найважливіше завдання вчителя – підтримувати в кожному учневі впевненість і мотивацію до пізнання.

Метою другого циклу є здійснення навчального процесу з концентрацією педагогічної уваги на формуванні в учнів відповідальності і самостійності; підготовка до успішного навчання в основній школі. Його суттєвими ознаками є:

- використання у процесі навчання методів, які вчать здійснювати самостійний вибір, пов'язувати вивчене з практичним життям, враховують індивідуальність учня;
- запроваджується предметне навчання;
- частина предметів передбачатиме оцінювання [2].

Такий підхід, на нашу думку, створить усі необхідні умови для саморозкриття, самовираження учнів, прояву їх творчих здібностей у різних видах діяльності.

Сучасній школі потрібен учитель, який готовий і здатний здійснювати особистісно орієнтоване навчання та виховання, тобто застосовувати систему багатоваріантних методик і технологій, проявляти творчий підхід до організації навчально-виховного процесу на різних рівнях складності, реалізовувати цілісне гуманно-демократичне виховання учнів і домагатися постійного самовдосконалення власної особистості.

Розвиток творчої активності особистості вимагає від учителя початкових класів створення такої атмосфери, коли в учнів виникає допитливість та інтерес, потреба відстоювати свої творчі позиції, почуття захопленості, прагнення до творчих досягнень, створення ситуації успіху. Таким чином, творча активність учнів в процесі навчання пов'язана з формуванням учня як особистості: потребами, інтересами, схильностями, здібностями, вольовими проявами, емоційним ставленням до діяльності [1].

Психолого-педагогічними основами розвитку творчої активності є:

- передумови, які характеризують успішність процесу освоєння нового (розвиток пізнавального інтересу, формування умінь співпрацювати, заохочення прагнень до самостійності);
- умови, які сприяють розвитку творчої активності (активізація творчої взаємодії

педагогів та учнів, використання наявного позитивного досвіду в конкретному напрямку

діяльності; застосування інноваційних психолого-педагогічних технологій);

- критерії, які дозволяють забезпечувати розвиток творчої активності (позитивне

самооцінювання учнів, розвиток творчого потенціалу, здатність до рефлексії);

- закономірності, які обумовлюють цю роботу (орієнтування на саморозвиток, інтенсивність творчої самореалізації; суб'єктивної позиції учня в процесі включення до творчої діяльності, продуктивність творчої активності);

- принципи керівництва, які спрямовані на розвиток творчої активності (підтримка творчих починань, спрямованість на розвиток творчої активності й самостійності, орієнтація на особистість того, хто навчається).

Отже, молодший шкільний вік є періодом інтенсивного психічного та особистісного розвитку: формування мотивів учіння, розвитку стійких пізнавальних потреб; розвитку продуктивних прийомів і навичок навчальної діяльності; розкриття індивідуальних особливостей і здібностей; розвитку навичок самоконтролю, самоорганізації та саморегуляції; становлення адекватної самооцінки; розвитку критичності в ставленні до себе та оточуючих; засвоєння соціальних норм, розвитку навичок спілкування з однолітками, встановлення тісних дружніх контактів. Новоутворення, які виникають у цей час, навчальна діяльність, сприятливе освітнє середовище створюють передумови для формування творчої активності молодших школярів.

Список використаних джерел

1. Лук'янчук М. В. Структура творчих здібностей молодших школярів: психолого-педагогічний аспект. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: зб. наук. праць. – 2018. – Вип. 54. – С. 174 –179.
2. Нова українська школа: поради для вчителя / під заг. ред. Бібік Н. М. – Київ, 2017. 206 с.
3. Ревенчук В.В., Грязна Т.В. Формування творчої активності учнів як педагогічна проблема / «Молодий вчений» . – № 3 (55). – 2018 р. –С.128-132
4. Савчин М.В. Вікова психологія: Навчальний посібник/ М.В.Савчин, Л.П.Василенко. – К. : Академвидав, 2005. – 360 с.

УДК[373.3.091.33:82-1]:796.012.61

Гавришко С.Г.,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри суспільних дисциплін та фізичної культури
Мукачівського державного університету

Гавришко О.,

вихователь ГПД ЗОШ № 4

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>